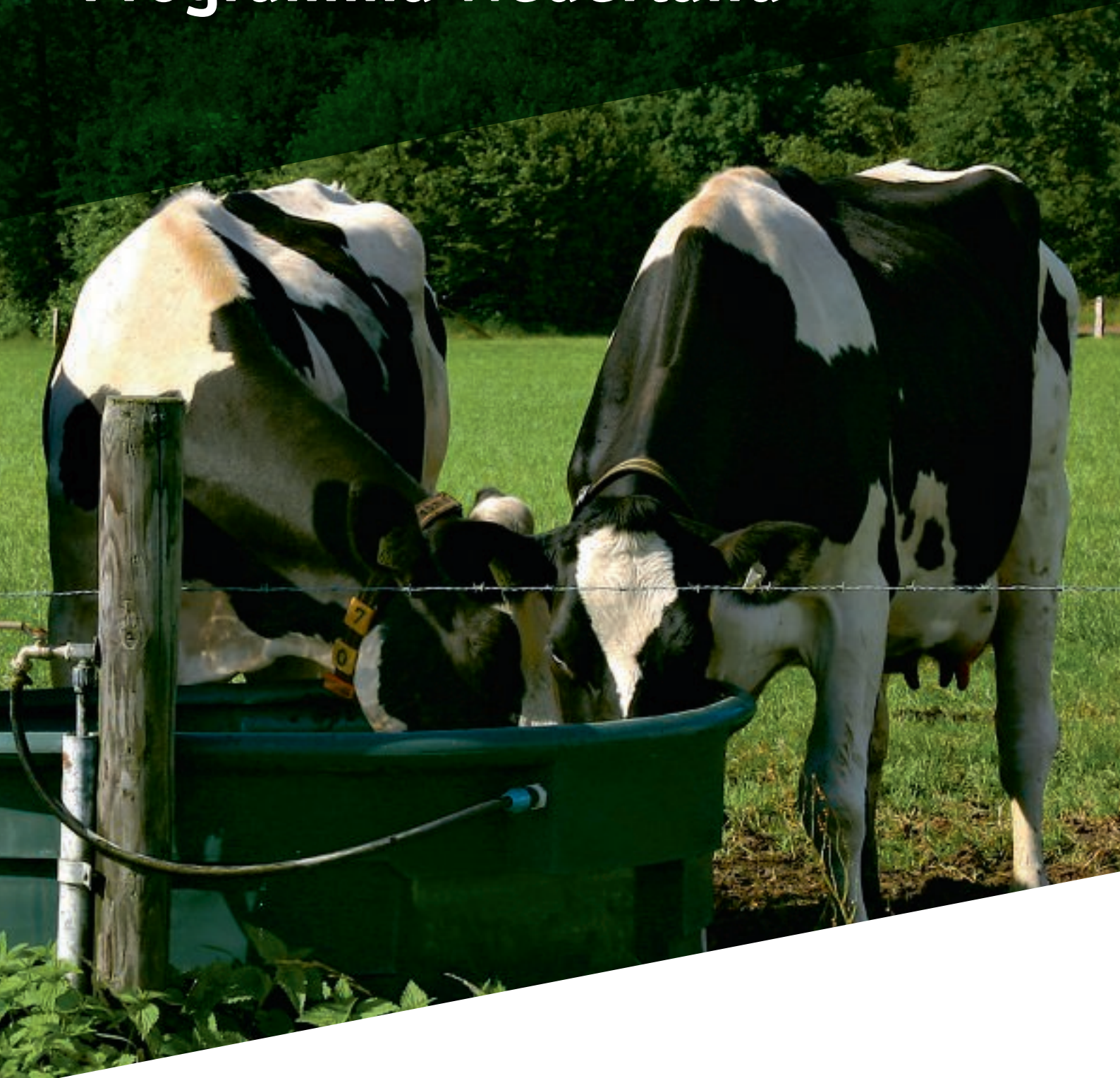

Paratuberculose Programma Nederland

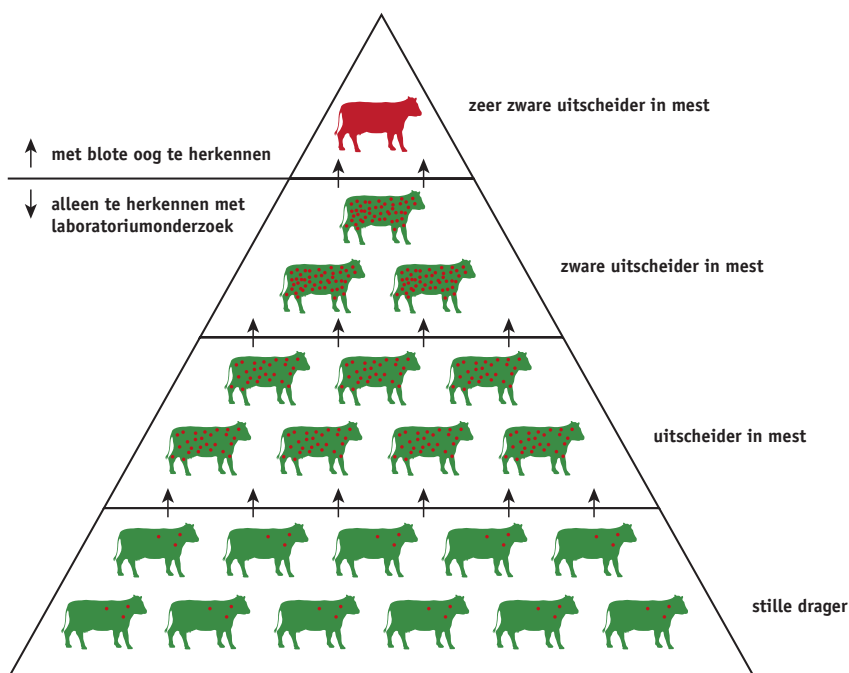

Op bedrijven met paratbc status B, waar een of meer runderen een ongunstige uitslag van het onderzoek op een paratuberculose-infectie hebben, is het voor behoud van status B noodzakelijk deze runderen af te voeren. Maar wilt u de besmettingscyclus op uw bedrijf echt doorbreken en van uw B- een A-status maken, dan is afvoeren alleen onvoldoende.

Bij het beheersen van paratuberculose op uw bedrijf gaat het ook om het voorkomen van nieuwe infecties. Dat vereist een structurele en consequente aanpak. U brengt de risicofactoren in kaart en neemt maatregelen om ze weg te nemen. Bent u daartoe bereid, dan komt de A-status ook op uw bedrijf binnen bereik. Het deel van de besmette runderen dat u met testen vindt, varieert van bedrijf tot bedrijf en op hetzelfde bedrijf soms van jaar tot jaar. Dat komt omdat de verdeling van het aantal runderen over de infectiefases (stille drager tot ziek dier) verschilt. Dat verschil ontstaat doordat de snelheid waarmee de individuele runderen de opeenvolgende fases van paratuberculose doorlopen, bedrijfsspecifiek is. Ook het risico dat een besmet rund zichtbare ziekteverschijnselen van paratuberculose krijgt, verschilt van bedrijf tot bedrijf.

Paratuberculose en uw bedrijf

Het aantal besmette runderen per infectiefase verschilt van bedrijf tot bedrijf en van jaar tot jaar. Zichtbaar zieke dieren vormen het topje van de ijsberg. De meeste besmette dieren zijn met het blote oog niet te onderscheiden van gezonde dieren.

- De effectiviteit van de beheersing van paratuberculose hangt af van het voorkomen van nieuwe infecties. Nieuwe besmettingen bij kalveren zijn de belangrijkste oorzaak voor het in stand blijven van een bedrijfsinfectie.
- Bijna altijd zijn er méér runderen op uw bedrijf besmet met paratuberculose dan alleen de ongunstig geteste runderen. Alleen afvoer van ongunstig geteste runderen is daarom onvoldoende om paratuberculose tegen te gaan.
- Een gunstige laboratoriumuitslag wil niet zeggen dat een rund of bedrijf vrij is van infectie met paratuberculose.
- Verdere ontwikkeling van de infectie zorgt ervoor dat runderen op een later moment een ongunstig testresultaat krijgen terwijl dat in voorgaande jaren gunstig was.
- Herhaling van het onderzoek bij eerder gunstig geteste runderen blijft daarom nodig.
- De besmettingsgraad en de verdeling over de diverse fases van infectie verschilt per bedrijf en is niet zonder meer af te leiden uit het aantal runderen met afweerstoffen in melk of bloed.

Van status B naar status A in vijf stappen

1. Plan van aanpak in samenwerking met uw dierenarts

Paratuberculose bestrijden vergt een goed doordachte en consequent uitgevoerde bedrijfsvoering. Een plan van aanpak is daarbij de eerste stap.

- **Strategie bepalen: doel, tijdspad, middelen**

Een plan van aanpak begint met het vaststellen van het doel: wat wilt u bereiken, binnen hoeveel tijd en met welke middelen (maatregelen, onderzoek, financiën). Uw dierenarts kan u helpen uw doelen zo concreet en realistisch mogelijk vast te stellen op basis van zijn kennis van de ziekte, van de wijze van verspreiding en van maatregelen die nodig zijn om verspreiding tegen te gaan.

- **Risicofactoren in kaart brengen**

De tweede stap in het plan van aanpak is het in kaart brengen van de risicofactoren in uw bedrijfsvoering. Uw dierenarts kent uw bedrijf en uw regio en kan u zodoende hierbij praktisch adviseren over de prioriteiten die u daarbij het beste kunt hanteren om zo snel mogelijk vooruitgang te boeken bij de bestrijding van paratuberculose. Houd rekening met de lange overlevingsduur van de paratuberculosebacterie in de omgeving (mest, stof, weidepercelen, kuilgras, enz.).

2. Scheiden van leeftijdsgroepen op uw bedrijf

Kalveren zijn zeer gevoelig voor het oplopen van een paratuberculose-infectie. Daarom is het belangrijk zoveel mogelijk te voorkomen dat jonge runderen in contact komen met de verschillende bronnen van paratuberculosebacteriën. Besmette runderen kunnen paratuberculosebacteriën uitscheiden voordat ze ziek zijn of met laboratoriumonderzoek zijn opgespoord. Die uitscheiders worden vooral gevonden onder het volwassen vee en - op zwaar besmette bedrijven - het oudere jongvee. De volgende maatregelen helpen besmetting van kalveren voorkomen:

- Runderen schoon laten afkalven in een individuele schone afkalfbbox. De achterhand van de koe reinigen voor de geboorte. Zorgen dat het kalf niet in aanraking komt met de mest van de moeder. Elk fokkalf daarom direct weghalen bij de moeder. Uitsluitend kalveren aanhouden die in een schone afkalfstal geboren zijn; kalveren afvoeren die bijvoorbeeld "op de roosters" zijn geboren.
- Stierkalfjes die na 14 dagen worden afgevoerd apart huisvesten, zodat de veerijder niet in de stal van fokkalveren hoeft te komen.
- Al het jongvee tot 12 maanden oud huisvesten in een aparte stal, waarin geen volwassen runderen komen.
- Nuchtere kalveren individueel huisvesten tot een leeftijd van 21 dagen. Deze huisvesting reinigen vóór elk kalf. Kalveren alleen biest verstrekken van de eigen moeder, en na de biestperiode kunstmelk verstrekken. Drinkemmers na elke voerbeurt reinigen met heet water van tenminste 90°C.
- Kalveren bij voorkeur tot een leeftijd van 12 maanden hooi of gedroogd gras voeren en geen voordroogkuil. Is er onvoldoende van dit ruwvoer voorradig of aan te kopen, dan kan aan kalveren tussen 6 en 12 maanden voordroogkuil worden verstrekt. Voorwaarde is wel, dat de voordroogkuil afkomstig is van percelen waar in hetzelfde kalenderjaar géén mest van volwassen runderen op is gekomen.

- Jongvee tot één jaar niet weiden op percelen waarop hetzelfde kalenderjaar mest van herkauwers is gebracht of op percelen waarop schapen, geiten of volwassen runderen hebben geweid. Jongvee tot één jaar uitsluitend leiding- of bronwater verstrekken.
- Bij het verzorgen van jongvee van jong naar oud werken. In jongveestallen aparte bedrijfskleding, -laarzen en gereedschappen gebruiken.

3. Opsporen en afvoeren van uitscheiders op uw bedrijf

Runderen met afweerstoffen tegen paratuberculose in bloed of melk zijn of worden vaak belangrijke uitscheiders. Voer daarom ongunstig geteste runderen zo spoedig mogelijk af. Op bedrijven met meerdere ongunstig geteste dieren is aanvullend mestonderzoek van runderen met afweerstoffen tegen paratuberculose in principe niet zinvol. Want zelfs als bij vervolgonderzoek de uitslag van het mestonderzoek gunstig is, is het risico groot dat het rund zich na verloop van tijd toch tot een belangrijke uitscheider ontwikkelt. Het laatstgeboren kalf van runderen met afweerstoffen tegen paratuberculose kunt u beter niet aanhouden voor de fokkerij: dit kalf is vrijwel zeker besmet geraakt voor of tijdens de geboorte of door opname van besmette biest. Het is op besmette bedrijven verstandig om het jaarlijkse koppelonderzoek op vrijwillige basis uit te breiden tot alle volwassen runderen. Laat uw dierenarts hiervoor bloedmonsters van de runderen nemen die nog niet zijn onderzocht (meestal zijn dat de droge koeien).

Wanneer u sneller vooruitgang wilt boeken bij het terugdringen van paratuberculose kunt u het opsporen en afvoeren van besmette runderen intensiveren. Hiervoor zijn twee mogelijkheden:

- In plaats van één keer per jaar voert u twee keer per jaar een individueel melkonderzoek bij alle melkgevende runderen uit. Het aanmeldformulier voor extra onderzoeken vindt u op www.gddiergezondheid.nl.
Let op: Voor behoud van status B is afvoer van alle runderen met ongunstige uitslagen nodig, ook wanneer de uitslag bij een extra tussentijds onderzoek is verkregen. Eén jaar na een regulier koppelonderzoek wordt altijd het volgende reguliere koppelonderzoek uitgevoerd, ook als u tussentijds extra onderzoeken heeft laten uitvoeren.
- U gaat over op mestonderzoek in plaats van melk- of bloedonderzoek. U kunt dat aangeven bij onze diergezondheidsadministratie (tel. 0900-1770). In het Paratuberculose Programma wordt uw bedrijf eenmaal per twee jaar aangestuurd om individueel mestonderzoek te doen bij alle runderen van twee jaar en ouder. Desgewenst kunt u op eigen initiatief vaker mestonderzoek doen. Op zwaar besmette bedrijven kan een groot percentage runderen ongunstig testen in het mestonderzoek. Het is nodig daar rekening mee te houden in verband met het vervangen van deze runderen. Het is in principe nodig runderen, waarbij de paratuberculosebacterie in de mest wordt aangetoond, binnen 6 weken af te voeren voor behoud van status B. Met mestonderzoek spoort u uitscheiders eerder op dan met onderzoek op afweerstoffen. Door snelle afvoer van deze runderen kunt u de besmettingsdruk op uw bedrijf sneller verlagen.

4. Voorkomen van nieuwe insleep van de paratuberculose-infectie op uw bedrijf

Voorkom dat u een nieuwe paratuberculose-infectie van buitenaf insleept. De volgende maatregelen kunnen daarbij helpen:

- Voer geen runderen aan van andere bedrijven. Wanneer u, om uw doelstellingen zoals optimalisatie van uw productie te behalen, toch besluit om runderen aan te voeren, voer dan uitsluitend runderen aan vanaf bedrijven met status A of onverdachtstatus 6 tot en met 10.
- Voer geen mest van herkauwers aan en verstrek geen ruwvoer van percelen waarop aangevoerde mest van herkauwers is verspreid.
- Vermijd contact tussen uw rundvee en (mest van) andere runderen, schapen of geiten.
- Laat alle bezoekers gebruik maken van bedrijfskleding en -laarzen.

- Gebruik uitsluitend leiding- of bronwater als veedrinkwater.
- Gebruik een aparte afleverplaats voor kalveren en oudere runderen die uw bedrijf verlaten.
- Laat uitsluitend machines, vervoersmiddelen en materialen toe op uw erf die schoon en vrij van mest zijn.

5. Controleren of uw maatregelen effectief zijn

Als de genomen maatregelen effectief zijn, raken minder kalveren besmet. Op termijn kalven daardoor minder besmette vaarzen af. Bekijk daarom na elk koppelonderzoek het percentage vaarzen met een ongunstige uitslag. Dit geeft u een indruk van de effectiviteit van de maatregelen die u twee tot drie jaar eerder trof. Boekt u onvoldoende vooruitgang, overweeg dan om uw aanpak te intensiveren.

Paratuberculose en uw rund

Paratuberculose is een zeer langzaam verlopende infectieziekte. Vooral kalveren zijn gevoelig voor de bacterie. Voor een effectieve aanpak is kennis over het verloop en de verspreiding van de infectie nodig. Het schema hieronder zet de belangrijke fases van het ziekteverloop op koeniveau voor u op een rij.

